

L. a ostatní proti Francii, rozsudek ze dne 24. 4. 2025 - Souhlas, rozpoznávací schopnost a zranitelnost nezletilých osob jako podstatné aspekty pro posouzení trestných činů sexuální povahy

Stěžovatel: L. a ostatní

Žalovaný stát: Francie

Číslo stížnosti: 46949/21, 24989/22 a 39759/22

Datum: 24.04.2025

Článek Úmluvy: čl. 14

čl. 3

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nelidské zacházení, oběť sexuálního násilí, ponižující zacházení, sekundární viktimizace, soukromý život

Český právní řád: § 185–187 zákona č. 89/2012 Sb., trestní zákoník

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2026

L. a ostatní proti Francii, rozsudek ze dne 24. 4. 2025

Autorský komentář

Předkládané rozhodnutí, přestože se svým obsahem věnuje otázkám, které byly již Soudem v dřívějších rozhodnutích opakovaně rozebírány, má i nyní význam pro případné praktické využití, a to mimo jiné i proto, že ve svém obsahu poukazuje na předchozí judikaturu Soudu, která se otázce sexuálních činů na dětech mladších osmnácti let věnovala. Pro úplnost lze připomenout, že jde o rozsudky ze dne 20. 2. 2020, Y. proti Bulharsku, č. 41990/18; ze dne 12. 12. 2023, Vučković proti Chorvatsku, č. 15798/20 (jenž byl rozebrán mimo jiné i v č. 3/2024 Modré sbírky); rozsudek ze dne 13. 2. 2024, X. proti Řecku, č. 38588/21; rozsudek ze dne 4. 12. 2003, M. C. proti Bulharsku, č. 39272/98; rozsudek ze dne 20. 6. 2024, Z. proti České republice, č. 37782/21; rozsudek ze dne 12. 12. 2024, Y. proti České republice, č. 10145/22; a další, jimiž byla základní pravidla vytvořena a rozhodná či podstatná kritéria určena a procesní postupy nutné pro danou trestněprávní problematiku vymezeny. Je zde tedy předložen ucelený judikatorní přehled rozhodovací činnosti

Soudu týkající se dané oblasti trestné činnosti, již je v současnosti Soudem věnována velká a zvýšená pozornost a v níž se jeho rozhodovací činnost významnou měrou odráží v tom smyslu, že udává pravidla, jak mají vnitrostátní orgány činné v trestním řízení a soudy postupovat.

Instruktivním se toto rozhodnutí jeví zejména potud, že poukazuje na dva okruhy případů sexuálního zneužití dívek mladších patnácti let, u nichž došlo k sexuálnímu kontaktu s pachatelem v situaci, když jasně a jednoznačně ani jedna z nich nedávala najevo, že o sex s ním nebo s nimi nestojí.

Poškozená L. sama hasiče k takovému jednání vybízela způsobem, jak je v rozhodnutí popsáno, a stěžovatelky H. B a M. L. byly v době činů pod vlivem drog nebo alkoholu, avšak jednání pachatelů vnímaly a nijak se jim nebránily. U všech Soud shledal „zvláštní zranitelnost stěžovatelek s ohledem na jejich nezletilost v době namítaných skutků, a několik dalších faktorů, jako je jejich zdravotní stav nebo konzumace alkoholu a omamných látek“ (srov. bod 214), což byly skutečnosti, o kterých měly rozhodující orgány vědomí, avšak podle Soudu se této skutečnosti nevěnovaly dostatečně pečlivě a potřebnou rychlostí, aby došly k pochybnosti nevzbuzujícímu závěru o vině pachatelů. U stěžovatelky L. proto vnitrostátním soudům vytkl, že „odůvodnění odvolacího soudu vykazuje závažné nedostatky, pokud jde o posouzení dostatečné rozpoznávací schopnosti paní L. skutečně souhlasit s opakovanými sexuálními styky s několika partnery, s ohledem na její extrémní zranitelnost vyplývající z jejího velmi nízkého věku a zdravotního stavu“ (viz bod 222). Soud se nespokojil s tím, že „hlavní vyšetřovací úkony byly provedeny v období více než jedenácti let od podání trestního oznámení a vydání konečného rozhodnutí“ Kasačního soudu, jenž potvrdil zastavení trestního stíhání pro všechny skutky, a to i přesto, že Soud připustil, že vyšetřování představovalo určité obtíže vzhledem ke zvláštní zranitelnosti stěžovatelky (pokusy o sebevraždu před zahájením řízení a v jeho průběhu). Proto dospěl k závěru, že „nelze považovat řízení za splňující podmínku náležité pečlivosti požadovanou v této oblasti“. Poukázal v té souvislosti i na sekundární viktimizaci, protože se zdravotní stav paní L. během vyšetřování zhoršil (viz bod 224, 225).

Podstatné v tomto rozhodnutí o stěžovatelce L. je to, že i když orgány v tomto trestním řízení činné objasňovaly rozhodné skutečnosti a znaly všechny podstatné skutečnosti na straně poškozené, která sama obviněná vyzívala k sexuálním skutkům a vytvářela pro to podmínky, Soud „určil, že bylo třeba, aby vzaly v úvahu psychologické faktory specifické pro případy znásilnění, posoudily věrohodnost různých výpovědí v příslušném kontextu a vynaložily seriózní úsilí k objasnění rozporů nebo k posouzení duševního stavu a osobní situace stěžovatelky“. U stěžovatelky H. B. Soud vytkl, že se soudy při posuzování činu nevěnovaly dostatečně skutečné povaze jejího souhlasu se sexuálním aktem a „náležitým způsobem nezohlednily faktory zvláštní zranitelnosti stěžovatelky ani účinky okolních okolností“, a tedy nebyla jí poskytnuta v tomto směru dostatečná ochrana (bod 238). V případě stěžovatelky M. L. Soud vytkl, že konečné rozhodnutí „bylo založeno především na výpovědích obviněného, aniž by byla přikládána stejná váha výpovědím stěžovatelky, nebo aby byly tyto výpovědi posouzeny kontextuálně“. Podstatným momentem, pro který rozhodnutí neobstálo, bylo i zjištění Soudu, že vnitrostátní soud neprovedl žádnou podrobnou analýzu slov „ne, jsem panna“, která použila stěžovatelka k odmítnutí prvního pokusu o vaginální penetraci, ani výrazu „to mi dlužíš“, který údajně použil obviněný, aby dosáhl orálního sexu“ (bod 241).

Z uvedeného je zjevné, že Soud apeluje tímto rozhodnutím na vnitrostátní orgány, aby nejenom tento druh trestné činnosti vyšetřovaly s maximální možnou rychlostí bez ohledu na obtíže a rozsáhlost věci, ale aby současně velmi podrobně a konkrétně zkoumaly okolnosti, za kterých k činu dochází, psychický stav poškozených, jejich vnitřní postoje i vnější slovní projevy a důsledně se všemi podrobnostmi, které z její výpovědi plynou, zabývaly právě zejména tehdy, pokud výslovně svůj nesouhlas se sexuálními úkony neprojevily, případně je i provokovaly. Vyjádřený požadavek spočívá v tom, aby řádně analyzovaly „vliv všech okolností“, a při „posuzování rozpoznávací schopnosti a souhlasu stěžovatelek dostatečně“ zohlednily jejich zvláště zranitelnou situaci, „ve které se nacházely, zejména s ohledem na to, že v době sporných skutků byly nezletilé“ (viz bod 249).

Ze všech v rozhodnutí rozvedených závěrů je zřejmé, že Soud, byť tvrdí, že „není povolán rozhodovat o trestní odpovědnosti pachatelů sporných skutků (viz výše uvedený rozsudek M. C. proti Bulharsku, bod 168) a že výše uvedené zjištění nelze vykládat jako stanovisko k vině osob obviněných v této věci“ (viz bod 250), stanoveným rámcem a vymezenými nedostatky, ukládá vnitrostátním soudům velmi přísná kritéria, podle nichž mají učinit úsudek o vině pachatelů sexuálních deliktů na nezletilých osobách. Zejména přísné podmínky stanoví pro posouzení, zda šlo či nešlo o souhlas těchto poškozených, když nebyl dán, a jejich jednání se mohlo jevit jako svolné, což naznačil i tím, že připomněl, že „souhlas musí vyjadřovat svobodnou vůli mít určitý sexuální styk v okamžiku, kdy k němu dochází, a s přihlédnutím k jeho okolnostem (rozsudek ze dne 23. 1. 2025, H. W. proti Francii, č. 13805/21, bod 91)“.

Z těchto důvodů je zřejmé, že vnitrostátní soudy musí důsledně účinně uplatňovat trestní systém způsobilý potrestat nekonsenzuální sexuální akty a plnit své pozitivní závazky, které mu jsou ukládány s ohledem na požadavky vyplývající z judikatury Soudu a ve světle mezinárodních standardů, a neobyčejně pečlivě zvažovat, zda je pachatel vinen či nevinen. To potvrzuje i Ústavní soud (nález Pl. ÚS 27/25), který v obnoveném řízení v návaznosti na rozsudek ve věci Y. proti České republice poznamenal, že přijetí trestněprávní úpravy je jen prvním krokem, který ke splnění pozitivních závazků státu nestačí. Až zajištěním efektivní procedury realizace při zohlednění okolností každého případu zvláště stát zajistí ochranu obětí. Vznese-li dotyčná osoba hájitelné tvrzení, mají OČTŘ povinnost důkladně a dostatečně prošetřit všechny podstatné okolnosti týkající se naplnění jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů a zajistit tomu odpovídající důkazy.

(JUDr. Milada Šámalová)

SKUTKOVÝ STAV

V předmětné věci byly posuzovány tři samostatné případy sexuálního napadení dívek. Stěžovatelkami byly tři ženy, které byly v době skutkových událostí nezletilé (13, 14 a 16 let) a nacházely se ve zvláště zranitelné situaci. Stěžovatelky před vnitrostátními orgány tvrdily, že byly vystaveny sexuálnímu jednání bez svého souhlasu ze strany dospělých mužů, a podaly na ně trestní oznámení pro znásilnění. Trestní řízení skončila zproštěním obžaloby, zastavením řízení, popř. pokračovalo trestní stíhání pouze pro méně závažné trestné činy. Vnitrostátní soudy opakovaně konstatovaly, že dívky byly schopné dát informovaný souhlas a neprokázaly násilí, hrozbu ani překvapení.

Stěžovatelka L. byla v době posuzovaného jednání třináctiletou, zvláště zranitelnou dívkou. Měla problémy ve škole, trpěla vážnými psychologickými problémy a byla velmi sociálně izolovaná. Byla intenzivně léčena s depresí a úzkostí, měla za sebou četné pokusy o sebevraždu, sebepoškozování a psychiatrické hospitalizace. Trpěla záchvaty, které vedly k 130 zásahům hasičů v jejím domě. Stěžovatelka L. tyto osoby obdivovala a důvěřovala jim jako morálním autoritám. V roce 2009 mělo dojít k předmětným jednáním, přičemž stěžovatelka L. měla mít pohlavní styk s několika hasiči, kteří znali její věk. Podle stěžovatelky L. nebyla do pohlavního styku nucena, ale z důvodu medikace měla oslabenou možnost posouzení své situace. Její sexuální styky byly podle psychologického posudku formou sebepoškozujícího jednání. Obvinění uvedli, že sexuální jednání iniciovala stěžovatelka L. a s pohlavním stykem měla souhlasit. Z výpovědi jednoho obviněného vyplynulo, že hasiči v okolí věděli o četných hospitalizacích stěžovatelky L., jejích sebevražedných sklonech a sebepoškozování.

V roce 2010 oznámila výše uvedené skutečnosti stěžovatelka L. společně se svou matkou na policejní stanici. Policista, který stěžovatelku L. jako první vyslyšel, se jí opakovaně ptal, proč se nebránila jako „žena, která je znásilňována“. Soudce shledal, že k pohlavnímu styku došlo, avšak bez použití násilí. Její psychologické problémy podkopaly věrohodnost jejích tvrzení ohledně informovaného souhlasu. Podle vnitrostátního soudu nebylo prokázáno znásilnění. Vnitrostátní soudy konstatovaly, že stěžovatelka L. měla dostatečné porozumění, aby mohla souhlasit s předmětným jednáním.

V ostatních stížnostech byly stěžovatelkami dvě dívky, u nichž mělo dojít ve věku 14 a 16 let k nekonsenzuálnímu pohlavnímu styku. V obou případech hrál roli alkohol a další omamné látky, které dívky požily. Pachatelé měli využít stavu ovlivněného alkoholem a mít s nimi nekonsenzuální pohlavní styk. V jednom z případů stěžovatelka uvedla, že pokud by nebyla intoxikována, nikdy by k takovému jednání nesvolila. Druhá stěžovatelka vypověděla, že návrhy pachatele slovně odmítla, ale cítila se neschopna bránit se pohlavnímu styku, aniž by toto tvrzení dokázala vysvětlit. Vnitrostátní orgány dospěly k závěru, že s ohledem na chování stěžovatelek mohly obviněné osoby oprávněně předpokládat, že stěžovatelky souhlas udělily. Zároveň podle vnitrostátních orgánů neexistovaly žádné důkazy o tom, že by pachatelé užili násilí, nátlak, výhrůžky nebo překvapení.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 3, 8 A 14 ÚMLUVY

149. Stěžovatelky namítají, že francouzské právo a praxe nezajišťují účinnou ochranu před znásilněním a že jejich nezletilost a zranitelnost v době posuzovaných skutků nebyly náležitým způsobem zohledněny. První a třetí stěžovatelka (paní L. a M. L.) dále tvrdí, že vnitrostátní orgány si včas nesplnily svou povinnost vyšetřit a potrestat pachatele trestných činů, které oznámily. První stěžovatelka tvrdí, že byla během trestního řízení vystavena sekundární viktimizaci a diskriminačnímu zacházení. Stěžovatelky se odvolávají na čl. 3, 8 (v případě první stěžovatelky) a na čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 3 a 8, které stanoví:

Článek 3

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Článek 8

Každý má právo na respektování svého ... soukromého života ...

Článek 14

Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví ...

(...)

2. Posouzení Soudu

a) Použitelné zásady

192. Soud úvodem připomíná, že znásilnění a závažné sexuální útoky jsou považovány za zacházení, které spadá do působnosti čl. 3 Úmluvy a dotýkají se základních hodnot a podstatných aspektů „soukromého života“ ve smyslu čl. 8 (viz zejména rozsudek ze dne 20. 2. 2020, Y. proti Bulharsku, č. 41990/18, body 63–65, a případy v něm citované; rozsudek ze dne 12. 12. 2023, Vučković proti Chorvatsku, č. 15798/20, bod 49; a rozsudek ze dne 13. 2. 2024, X. proti Řecku, č. 38588/21, body 65–66).

193. Soud dále poznamenává, že obecné zásady použitelné v této oblasti byly formulovány zejména v případě M. C. proti Bulharsku (rozsudek ze dne 4. 12. 2003, č. 39272/98, body 149–152). Připomíná, že pozitivní závazky, jež jsou státům ukládány na základě čl. 3 a 8 Úmluvy, zahrnují povinnost přijmout trestněprávní normy stanovující trestnost a sankcionující účinným způsobem jakýkoli nekonsenzuální sexuální akt (rozsudek ze dne 15. 3. 2016, M. G. C. proti Rumunsku, č. 61495/11, bod 59; rozsudek ze dne 28. 5. 2020, Z. proti Bulharsku, č. 39257/17, bod 67; a rozsudek ze dne 27.

5. 2021, J. L. proti Itálii, č. 5671/16, bod 117) a uplatňovat tato ustanovení prostřednictvím účinného vyšetřování a trestního stíhání (viz výše citovaný rozsudek M. C. proti Bulharsku, body 153 a 166; a rozsudek ze dne 2. 5. 2017, B. V. proti Belgii, č. 61030/08, bod 55). Tyto pozitivní závazky je třeba vykládat ve světle příslušných mezinárodních nástrojů, zejména Istanbulské úmluvy, která poskytuje komplexní rámec pro prevenci, stíhání a odstranění násilí na ženách a ochranu obětí (viz výše citované rozsudky ve věci J. L. proti Itálii, bod 120; a Vučković, bod 57).

194. Pozitivní závazky vyplývající z čl. 3 a 8 vyžadují v první řadě zavedení legislativního a regulačního rámce, který umožní náležitým způsobem chránit jednotlivce před útoky na jejich fyzickou a morální integritu, zejména před tak závažnými činy, jako je znásilnění (viz výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, bod 150; a J. L. proti Itálii, bod 118).

195. Pokud jde o tuto hmotněprávní povinnost, Soud ve svém rozsudku M. C. proti Bulharsku (viz výše, bod 154) uznal, že státy požívají širokého prostoru pro uvážení, pokud jde o prostředky k zajištění náležité ochrany před znásilněním. V této souvislosti konstatoval, že požadavek, aby oběť kladla fyzický odpor, již v právních rádech evropských států neplatí a že ačkoli v mnoha z těchto států definice znásilnění stále zmiňuje použití násilí nebo hrozby násilí pachatelem, judikatura a právní nauka považují za podstatný znak skutkové podstaty trestného činu znásilnění spíše absenci souhlasu, nikoli použití síly. Soud proto vyjádřil svoje přesvědčení, že jakýkoli rigidní přístup k trestání trestných činů sexuální povahy, který by například vyžadoval ve všech případech důkaz o fyzickém odporu, by mohl vést k beztrestnosti pachatelů určitých typů znásilnění a tím by mohl ohrozit účinnou ochranu sexuální autonomie jednotlivce. V souladu s normami a současnými trendy v této oblasti, včetně toho, že absence souhlasu je považována za podstatný znak skutkové podstaty znásilnění a sexuálního násilí, Soud dospěl k závěru, že státy mají povinnost stanovit trestnost a sankcionovat účinným způsobem všechny nekonsenzuální sexuální akty, včetně těch, kde oběť nekladla fyzický odpor (tamtéž, body 157-166; rozsudek ze dne 20. 6. 2024, Z. proti České republice, č. 37782/21, bod 52; a rozsudek ze dne 12. 12. 2024, Y. proti České republice, č. 10145/22, bod 58).

196. Soud dále připomíná, že čl. 3 a 8 Úmluvy ukládají státům také pozitivní procesní závazek. Pokud tedy osoba vznesne hájitelné tvrzení, že se stala obětí jednání odporujícímu těmto ustanovením, musí vnitrostátní orgány provést účinné oficiální vyšetřování, které umožní zjistit skutkový stav a identifikovat a případně potrestat odpovědné osoby. Jedná se o povinnost vynaložit prostředky, nikoli dosáhnout výsledku. Ačkoli tato povinnost neznamená, že každé trestní řízení musí skončit odsouzením nebo dokonce uložením konkrétního trestu, vnitrostátní soudy nesmějí v žádném případě projevovat ochotu nechat beztrestnými útoky na fyzickou a morální integritu osob, aby byla zachována důvěra veřejnosti v dodržování zásady legality a aby se vyhnuly jakémukoli zdání spoluúčasti nebo tolerance nezákonných jednání (viz mimo jiné výše citovaný rozsudek J. L. proti Itálii, bod 118; rozsudek ze dne 9. 2. 2021, N. Ç. proti Turecku, č. 40591/11, bod 96; výše citované rozsudky Z. proti České republice, bod 53; a Y. proti České republice, bod 59).

197. I když v praxi může být někdy obtížné prokázat absenci souhlasu bez „přímých“ důkazů znásilnění, jako jsou stopy násilí nebo přímí svědci, vnitrostátní orgány mají přesto povinnost prošetřit všechny skutečnosti a rozhodnout po posouzení všech okolností. Vyšetřování a jeho závěry se musí zaměřit především na otázku absence souhlasu (viz výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, bod 181; a M. G. C. proti Rumunsku, bod 72).

198. Aby bylo vyšetřování účinné, musí být dostatečně důkladné a objektivní. Orgány musí přijmout rozumná opatření, kterými disponují, aby získaly důkazy týkající se dotčených skutkových okolností, například shromážděním výpovědí svědků, znaleckých posudků a lékařsko-forenzních důkazů (viz mimo jiné rozsudek ze dne 27. 11. 2012, M. N. proti Bulharsku, č. 3832/06, bod 39; rozsudek ze dne 23. 1. 2014, W. proti Slovinsku, č. 24125/06, bod 64; a výše citovaný rozsudek X. proti Řecku, bod 69).

199. Požadavek na rychlost a náležitou pečlivost je v tomto kontextu rovněž neodmyslitelnou součástí záruky účinnosti (viz výše citované rozsudky M. N. proti Bulharsku, bod 46; Y. proti Bulharsku, bod 81; a X. proti Řecku, *ibidem*; a v případě tvrzení o sexuálním zneužívání dítěte, rozsudek ze dne 20. 2. 2024, M. G. proti Litvě, č. 6406/21, body 96 a 98). Soud také připomíná, že dodržování procesního požadavku čl. 3 se posuzuje na základě několika parametrů, takže ačkoli žádný z těchto vzájemně provázaných prvků sám o sobě není cílem, jejich souhrnné posouzení umožňuje zhodnotit celkovou účinnost vyšetřování [viz například rozsudek ze dne 7. 2. 2023, M. B. a ostatní proti Slovensku (č. 2), č. 63962/19, bod 55; a rozsudek ze dne 21. 1. 2025, Panayotopoulos a ostatní proti Řecku, č. 44758/20, bod 104].

200. Soud při posuzování dodržování pozitivních závazků státu zohledňuje význam ochrany práv obětí. Trestní řízení týkající se trestných činů sexuální povahy je pro oběť často velmi těžkou zátěží, zejména pokud je proti své vůli konfrontována s obžalovaným (viz rozsudek ze dne 28. 5. 2015, Y. proti Slovinsku, č. 41107/10, bod 103; a výše citovaný rozsudek X. proti Řecku, bod 70). Při vedení řízení musí soudní orgány vedle účinného dodržování práv na obhajobu dbát na ochranu obrazu, důstojnosti a soukromého života domnělých obětí sexuálního násilí, mimo jiné tím, že nezveřejňují informace a osobní údaje, které nesouvisí s daným případem. Podle Soudu je zásadní, aby se vyhýbaly opakování sexistických stereotypů v soudních rozhodnutích, bagatelizování genderově podmíněného násilí a vystavování žen sekundární viktimizaci používáním obviňujících a moralizujících výroků, které mohou podkopat důvěru obětí v soudnictví (viz výše citované rozsudky Y. proti Slovinsku, body 97 a 101–104; a J. L. proti Itálii, body 137–141).

201. Zásady, které Soud stanovil a jež byly právě připomenuty, jsou použitelné *a fortiori* na děti, jak to předpokládají další mezinárodní předpisy, například čl. 18 až 24 Lanzarotské úmluvy (viz rozsudek velkého senátu ze dne 2. 2. 2021, X. a ostatní proti Bulharsku, č. 22457/16, bod 179; a výše citovaný rozsudek M. G. proti Litvě, bod 98). S cílem chránit je před sexuálním zneužíváním s ohledem na jejich zranitelnost (viz rozsudek ze dne 20. 6. 2019, A. a B. proti Chorvatsku, č. 7144/15, bod 111; výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, body 150 a 183; a M. G. C. proti Rumunsku, bod 56), Soud rozšířil rozsah pozitivních závazků žalovaného státu z hlediska čl. 3 a 8 Úmluvy tím, že vyžaduje, aby byl upřednostněn jejich zájem (výše uvedené rozsudky Z. proti Bulharsku, body 69–70; N. Ç. proti Turecku, bod 113; a M. G. proti Litvě, bod 98) a aby bylo účinně zajištěno uplatňování jejich práv (rozsudek ze dne 31. 3. 2016, A., B. a C. proti Lotyšsku, č. 30808/11, body 148–149). Tato ochrana, která zahrnuje přijetí vhodných podpůrných opatření usnadňujících zotavení a sociální reintegraci mladých obětí sexuálního zneužívání (*mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 20. 3. 2012, C. A. S. a C. S. proti Rumunsku, č. 26692/05, body 72, 82 a 83; a výše citovaný rozsudek M. N. proti Bulharsku, bod 40), musí být poskytována také dospívajícím, kteří ještě nedosáhli plné zralosti zletilé osoby.

202. Soud již rovněž zdůraznil, že vývoj v chápání toho, jak je znásilnění prožíváno, zejména nezletilými dívkami, ukazuje, že často nekladou žádný fyzický odpor z důvodu různých psychologických faktorů nebo protože se obávají násilí ze strany pachatele (viz výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, bod 164, a Z. proti Bulharsku, bod 68). Soud kromě toho v rozsudku ve věci N. Ç. proti Turecku (viz výše citovaný rozsudek týkající se nucené prostituce, bod 115) rozhodl, že přisuzování souhlasu nezletilé osoby mladší patnácti let stejnou váhu jako souhlasu dospělé osoby není v žádném případě přípustné.

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

i. Předběžné úvahy

203. Soud nejprve uvádí, že tři stěžovatelky ve svých stížnostech zpochybňují použitelný právní rámec, a to konkrétně trestněprávní úpravu znásilnění, a rovněž napadají způsob, jakým byl na ně

uplatněn. Zejména tvrdí, že absence jejich souhlasu nebyla orgány náležitě zohledněna.

204. Soud se v projednávané věci zabývá otázkou, zda vnitrostátní orgány jednaly v souladu se svými pozitivními závazky vyplývajícími z čl. 3 a 8 Úmluvy, aby stěžovatelkám zajistily účinnou ochranu před nekonsenzuálními činy sexuální povahy, které tvrdí, že utrpěly. Soud proto posoudí, zda, jak tvrdí stěžovatelky, právní rámec použitelný v době sporných skutků a přístup zvolený orgány pro posouzení skutkového stavu a uplatňování tohoto právního rámce v projednávaných případech, včetně vedení vyšetřování, vykazovaly takové nedostatky, že došlo k porušení těchto povinností (viz výše citované rozsudky X. proti Řecku, bod 71; Z. proti Bulharsku, bod 56; a Y. proti České republice, bod 61).

205. Soud zadruhé připomíná, že tímto postupem nemůže nahradit vnitrostátní orgány při posuzování skutkového stavu věci ani rozhodovat o trestní odpovědnosti domnělých pachatelů (viz výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, bod 168; a J. L. proti Itálii, bod 122).

ii. K respektování pozitivních závazků žalovaným státem plynoucích z čl. 3 a 8 Úmluvy (ve spojení s čl. 14 ve vztahu k stížnosti č. 46949/21)

a) Společné úvahy pro všechny tři stížnosti

– K použitelnému právnímu rámci

206. Soud uvádí, že trestněprávní úprava znásilnění podle čl. 222-23 trestního zákoníku ... neobsahuje žádný výslovný odkaz na pojem „souhlas“. Totéž platí pro ustanovení použitelné na sexuální napadení a sexuální napadení nezletilých (čl. 222-22 a 222-22-1 trestního zákoníku ...). Nicméně absence souhlasu je již po dlouhou dobu zohledňována Kasačním soudem v jeho judikatuře ... Vnitrostátní soudy se tak snaží právně kvalifikovat existenci nebo absenci souhlasu při současném respektování práv na obhajobu obviněné osoby ... v kontextu některých případů, kdy soudce s výjimkou protichůdných tvrzení jednotlivých stran disponuje pouze malým množstvím důkazních prostředků. Projednávané stížnosti představují ilustraci těchto obtíží.

207. Soud v této souvislosti konstatuje, že podle zprávy GREVIO o Francii ze dne 19. 11. 2019 definice znásilnění ve francouzském právu vyvolává „značnou právní nejistotu způsobenou kolísavými výklady skutkové podstaty“ trestného činu (násilí, nátlak, hrozba nebo překvapení) a neumožňuje „zahrnout situaci všech obětí, které nedaly souhlas, zejména pokud jsou ve stavu strnutí“, zatímco „taková definice by umožnila ... provést změnu paradigmatu nezbytnou k uznání ústředního významu vůle oběti a umožnila by Francii zařadit se mezi země, které již tento důležitý krok učinily“ (... viz také čtvrtou obecnou zprávu GREVIO ze dne 21. 9. 2023 ...).

208. Soud v této souvislosti poukazuje na to, že mezi smluvními státy dnes panuje rostoucí shoda na tom, že do definice znásilnění je třeba výslovně zahrnout pojem informovaného souhlasu a stanovit, že absence takového souhlasu je podstatným znakem skutkové podstaty trestného činu ... Kromě toho mezinárodní závazky Francie, zejména ratifikace Istanbulské úmluvy v roce 2014, vyžadují takový vývoj, i když žalovaný stát si zachovává určitý prostor pro definování kritérií svobodného souhlasu ve své legislativě ... V tomto ohledu Soud po zjištění stávajících nedostatků právního rámce ... zaměřeného na ochranu práv obětí sexuálního násilí, poukazuje na významné změny ve francouzské legislativě v této oblasti od roku 1980 ..., na nedávné reformy vnitrostátního práva týkající se nezletilých obětí takového násilí ..., na předložení několika návrhů zákonů reformujících trestněprávní definici znásilnění ..., jakož i na závěry a návrhy formulované v řadě stanovisek a zpráv ... a vyzývající k posílení práv obětí.

209. Výše uvedené úvahy Soud zohlední v rámci svého posouzení toho, jak vnitrostátní orgány

uplatnily použitelný právní rámec v každé ze tří stížností, které mu byly předloženy.

– K uplatnění právního rámce v projednávaných věcech

210. Soud nejprve poznamenává, že vnitrostátním orgánům nelze vytýkat, že vyšetřování a prověřování byla ukončena rozhodnutím o zproštění obžaloby (stížnost č. 24989/22) nebo rozhodnutím o zastavení trestního stíhání bez postoupení obviněných před soud rozhodující ve věci samé, aby byly souzeny pro zločiny znásilnění (stížnosti č. 46949/21 a 39759/22). Rozhodnutí, kterým se ukončuje trestní stíhání nebo jeho část, totiž samo o sobě nepředstavuje porušení výše popsaných pozitivních závazků ze strany vnitrostátních orgánů (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek J. L. proti Itálii, bod 118).

211. Soud dále zdůrazňuje, že se musí naopak ujistit, zda vnitrostátní orgány, kterým bylo podáno trestní oznámení týkající se namítaných skutků znásilnění, skutečně posoudily okolnosti případu z hlediska gendrově podmíněného násilí a zda využily všech možností, které měly k dispozici, aby objasnily okolnosti namítaných skutků (viz výše citované rozsudky M. C. proti Bulharsku, body 177–182; a *mutatis mutandis*, X. proti Řecku, bod 87). Za tímto účelem se Soud zejména zaměřuje na ověření, zda vzaly v úvahu psychologické faktory specifické pro případy znásilnění, zda posoudily věrohodnost různých výpovědí v příslušném kontextu a zda vynaložily seriózní úsilí k objasnění rozporů nebo k posouzení duševního stavu a osobní situace stěžovatelek, a to i při posuzování závěrů znaleckých posudků (viz, *mutatis mutandis*, výše citovaný rozsudek X. proti Řecku, *ibidem*).

212. Ve vztahu k projednávaným věcem Soud konstatuje, že ihned po podání trestních oznámení stěžovatelkami bylo zahájeno trestní řízení a vyšetřující soudce nebo soud byly povoláni k projednání namítaných skutků. V každém z těchto případů vnitrostátní orgány vyslechly účastníky řízení a zaznamenaly jejich výpovědi, včetně výpovědí při konfrontaci, jakož i výpovědi hlavních svědků, a nařídily vyšetřování s cílem zjistit osobnost obviněných a obětí, zejména prostřednictvím výslechů a dotazování, lékařských vyšetření a psychiatrických a psychologických znaleckých posudků.

213. Soud zatřetí připomíná, že pro zajištění náležité ochrany před znásilněním a sexuálními trestnými činy musí orgány v případě potřeby zohlednit zranitelnost obětí, zejména nezletilých, v souladu se standardy vypracovanými v této oblasti vnitrostátními a mezinárodními nástroji ...

214. Soud v projednávaném případě zdůrazňuje zvláštní zranitelnost stěžovatelek s ohledem na jejich nezletilost v době namítaných skutků, a několik dalších faktorů, jako je jejich zdravotní stav nebo konzumace alkoholu a omamných látek. Dále poznamenává, že orgány měly o této zvláštní zranitelnosti vědomí, ať už proto, že byla zdokumentována již delší dobu, nebo proto, že byla zjištěna na začátku či v průběhu vyšetřování ...

215. Nyní přísluší Soudu, aby s ohledem na výše uvedené úvahy posoudil okolnosti každé ze tří stížností a stanovil, zda si žalovaný stát splnil své pozitivní závazky vyplývající z čl. 3 a 8 Úmluvy, a v případě stížnosti č. 46949/21 zda byla stěžovatelka vystavena diskriminačnímu zacházení ve smyslu čl. 14 ve spojení s výše uvedenými čl. 3 a 8.

β) Stížnost č. 46949/21 (L. proti Francii)

216. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v době oznámených skutků osoba mladší patnácti let, byl použitelný právní rámec vymezen ustanovením poslední věty čl. 222-22-1 trestního zákoníku ve znění zákona ze dne 3. 8. 2018, který měl okamžitou účinnost ... Toto ustanovení určuje, že pokud jsou skutky spáchány na nezletilé osobě mladší patnácti let, psychický nátlak nebo překvapení „jsou dovozovány na základě zneužití zranitelnosti oběti, která nemá pro tyto činy potřebnou rozpoznávací schopnost“. Bylo tedy na francouzských trestních soudech, aby jak při posuzování skutkových

okolností, tak při uplatňování vnitrostátního práva, zkoumaly, zda došlo k použití násilí, fyzického nebo psychického nátlaku či překvapení. V tomto ohledu bylo zejména jejich povinností, s ohledem na věk oběti, zjistit, zda měla nebo neměla potřebné rozpoznávací schopnosti, a pokud ne, zda pachatelé zneužili její zranitelnost takovým způsobem, že lze hovořit o psychickém nátlaku nebo překvapení.

217. Soud konstatuje, že při zamítnutí kvalifikace skutků jako znásilnění a při potvrzení usnesení vyšetřujícího soudce se vyšetřovací senát odvolacího soudu opíral v první řadě o nedůvěryhodnost výpovědí stěžovatelky, „které bez objektivních důkazů neumožňovaly dovodit nedostatek souhlasu“ ... Zadruhé přihlédl stejně jako vyšetřující soudce ... k chování stěžovatelky popsaném obviněnými, a to i přes popření ze strany dotčené osoby, a poukázal na „iniciativní a provokativní“ chování, „kroky, které podnikla [...], aby se seznámila s hasiči, jejichž povolání ji fascinovalo, a se kterými navázala sexuální vztahy, často na veřejných místech, která si sama vybrala, a kde často poskytovala kondomy“, její „aktivní účast při pohlavních stycích, zejména prováděním orálního sexu“, jakož i na „její schopnost odmítnout určité praktiky, jako je anální styk nebo lízání, a odmítnout některé ze svých partnerů“ (...). Odvolací soud z toho vyvodil, že navzdory věkovému rozdílu mezi stěžovatelkou a obviněnými, kteří byli všichni zletilé osoby, okolnosti případu neumožňovaly uzavřít, že došlo k násilí, fyzickému nebo psychickému nátlaku nebo překvapení.

218. Pokud jde o zranitelnost stěžovatelky, soudci odvolacího soudu měli za to, že obvinění nemuseli být nutně schopni tuto zranitelnost rozpoznat, zejména s ohledem na „zatajování jejího věku a na její tělesnou konstituci“, „krátkost kontaktů“ a skutečnost, že „její jizvy po řezání neprokazovaly její křehkost“. Dále se domnívali, že „její aktivní účast během pohlavních styků [...] neodhalovala, že byla pod silným vlivem léků“. Odvolací soud nakonec dodal, že pokud jde o obviněné hasiče, „jejich obvyklý úspěch u ženského pohlaví a někdy nevázané chování žen vůči nim je nepřímělo k zamyšlení“ (tamtéž).

219. Ačkoli Kasační soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve věci trestného činu mravního ohrožení nezletilého, potvrdil jej v části, v níž odvolací soud připustil existenci souhlasu stěžovatelky, poté co konstatoval, že důvody pro tento závěr „byly bez nedostatků nebo rozporů“ ...

220. Soud nejprve zdůrazňuje, že stěžovatelka byla v extrémně zranitelné situaci, jelikož jí bylo v době oznámení prvních skutků 13 let. Dále poukazuje na psychickou labilitu stěžovatelky, jež byla příčinou četných zásahů hasičů v jejím domě, přičemž od roku 2008 jich bylo více než sto. Dále poznamenává, že stěžovatelka uvedla, že před namítanými událostmi byla obětí šikany ve škole, která měla závažné psychologické důsledky, vedla k přerušení školní docházky a značné izolaci, jakož i k velmi intenzivní lékařské péči z důvodu opakovaných panických záchvatů a tetanie. V době svého prvního setkání s obviněnými osobami již byla hospitalizována na psychiatrii z důvodu sebepoškozování a pokusů o sebevraždu, přičemž hospitalizace pokračovaly po celé sporné období, včetně doby probíhajícího trestního řízení ... Soud má nakonec za to, že zřejmý zájem stěžovatelky o hasiče, hraničící s posedlostí, ji činil obzvláště zranitelnou vůči jejich projevům pozornosti a sexuálním návrhům.

221. Soud však konstatuje, že vnitrostátní soudci při posuzování chování a souhlasu stěžovatelky opomněli provést kontextuální hodnocení okolností daného případu, zejména pokud jde o nerovnováhu ve vztazích mezi stěžovatelkou a osobami, s nimiž měla pohlavní styk. Ačkoli vyšetřování prokázalo, že některé z obviněných osob znaly její zdravotní historii a velmi nízký věk ..., neprovedli řádnou analýzu ani těchto skutečností, ani výpovědí stěžovatelky, která popisovala sexuální styk s P. C. jako systematický výsledek jeho požadavků, poté co si získal její důvěru i důvěru jejích rodičů během předchozích záchranných zásahů. Stejně tak vůbec nezohlednili skutečnosti ze spisu, které mohly podpořit tvrzení stěžovatelky, že byla považována za „snadnou sexuální kořist“, protože její jméno kolovalo v hasičské stanici obviněných osob i v dalších stanicích ... Soud dále

konstatuje, že nebylo dostatečně zohledněno chování stěžovatelky a účinky okolních okolností na ni, jakož i faktory svědčící o její zvláštní zranitelnosti, ať už se jedná o její zdravotní stav, který byl popsán již při podání trestního oznámení ..., nebo závěry psychiatrických znaleckých posudků vypracovaných v letech 2010 a 2013. Z těchto posudků vyplývá, že patologie paní L. mohla vysvětlovat „sebepoškozující chování“ v podobě „nevhodného sexuálního svádění“ a „potřebu ponížít se“, což ji činilo „obzvláště ovlivnitelnou, vnímavou a sugestibilní“, tedy zranitelnou natolik, že nebyla schopna vyjádřit informovaný souhlas, přičemž tato zranitelnost byla „rozpoznatelná třetími osobami“ ...

222. Za těchto okolností a v souladu s názorem vyjádřeným generální advokátkou u Kasačního soudu ... je Soud toho názoru, že odůvodnění odvolacího soudu vykazuje závažné nedostatky, pokud jde o posouzení dostatečné rozpoznávací schopnosti paní L. skutečně souhlasit s opakovanými sexuálními styky s několika partnery s ohledem na její extrémní zranitelnost vyplývající z jejího velmi nízkého věku a zdravotního stavu.

223. Soud navíc poznamenává, že za okolností podobných skutečností v daném případě by reforma vyplývající ze zákona ze dne 21. 4. 2021, která zavedla samostatnou trestněprávní úpravu znásilnění nezletilé osoby mladší patnácti let zletilou osobou v čl. 222-23-1 trestního zákoníku, mohla bez dalšího přezkoumání vést k postoupení osob, které se dopustily pohlavního styku se stěžovatelkou, před trestní porotní soud, a to pouze na základě zjištění, že jejich věkový rozdíl s ní činí nejméně pět let ...

224. Pokud jde dále o požadavek účinnosti vyšetřování, který zahrnuje zejména rychlost trestního řízení (viz výše bod 199), Soud připomíná, že v tomto ohledu je třeba posoudit, zda vnitrostátní orgány prošetřily s požadovanou rychlostí stěžovatelkou oznámené skutky znásilnění. Soud v projednávaném případě konstatuje, že hlavní vyšetřovací úkony byly provedeny v období více než deseti a půl let, které uplynulo mezi podáním trestního oznámení stěžovatelkou dne 31. 8. 2010 a vydáním prvního rozsudku Kasačního soudu o částečném zrušení rozhodnutí dne 17. 3. 2021. Tato doba se prodloužila na jedenáct let a téměř devět měsíců až do rozsudku Kasačního soudu ze dne 18. 5. 2022, který definitivně potvrdil zastavení trestního stíhání pro všechny skutky znásilnění nezletilé osoby mladší patnácti let. Soud uznává, že vyšetřovací řízení představovalo určité obtíže, zejména kvůli velkému počtu osob, které stěžovatelka obvinila, a kvůli rozsáhlým a různorodým lékařským podkladům, které byly součástí spisu. Zdůrazňuje však, že vzhledem ke zvláštní zranitelnosti stěžovatelky, o které svědčí pokusy o sebevraždu před zahájením řízení a v jeho průběhu, bylo nutné případ projednat s mimořádnou pečlivostí. Tato zjištění jsou pro Soud postačující, aby uzavřel, že za okolností daného případu a s ohledem na mimořádně bolestivou zdravotní anamnézu stěžovatelky, o které měly orgány plnou znalost, nelze trestní řízení trvající více než jedenáct let, které vedlo zejména k vyloučení právní kvalifikace skutku jako znásilnění, považovat za splňující podmínku náležité pečlivosti požadovanou v této oblasti.

225. Pokud jde konečně o sekundární viktimizaci, které stěžovatelka podle svých tvrzení čelila, Soud nejprve poznamenává, že její zdravotní stav se během vyšetřování zhoršil ..., což odůvodnilo ukončení vyšetřovacího řízení vyšetřujícím soudcem ...

226. Soud se zadruhé domnívá, že alespoň ve dvou případech vnitrostátní orgány porušily svou povinnost chránit důstojnost dotčené osoby tím, že ji vystavily obviňujícím a moralizujícím výrokům, a výrokům, které šířily sexistické stereotypy, které mohly podkopat důvěru obětí v soudnictví (viz výše uvedený rozsudek J. L. proti Itálii, bod 141).

227. Na jedné straně poukazuje na to, že již na začátku vyšetřování, při svém druhém výslechu dne 7. 9. 2010, který provedl specializovaný útvar, byla stěžovatelka konfrontována s otázkami policisty, který jí nepřímo vytykal, že neprojevila absenci svého souhlasu křikem nebo fyzickým odporem ...

Tyto výměny vedly stěžovatelku k přiznání, že se nechovala adekvátně, jak se údajně očekává od oběti znásilnění vůči jejímu útočníkovi. Soud poukazuje na nevhodnost takových výroků, které vyvolávají pocit viny a diskreditují slova stěžovatelky, a které byly proneseny ve fázi přijímání trestního oznámení, což je rozhodující fáze řízení, během níž mají orgány povinnost poskytovat obětem zvláštní podporu. Dále zdůrazňuje, že tyto výroky nejsou v souladu se současným pojetím skutkové podstaty znásilnění, jehož kvalifikace již není podmíněna prokázáním fyzického odporu oběti, jak bylo připomenuto v rozsudku M. C. proti Bulharsku ...

228. Soud na druhé straně poukazuje na genderové stereotypy obsažené v odůvodnění rozsudku vyšetřovacího senátu ze dne 12. 11. 2020, které karikaturním a hanlivým způsobem popisuje skutečnosti, které stěžovatelka oznámila, a odkazuje na „obvyklý úspěch [hasičů] u žen a [k] jejich někdy nevázanému chování vůči nim“, které je údajně „nevedlo k zamyšlení“ (...). Tyto důvody se zdaleka neomezovaly na popis názoru obviněných osob, jak tvrdí vláda, ale měly za cíl zbavit pachatele oznámených skutků odpovědnosti. Použité výrazy i význam, který sledují, jsou podle Soudu zcela irelevantní (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek J. L. proti Itálii, body 136 a 141).

229. Soud připomíná, že v rámci institucionální reakce na genderově podmíněné násilí a v boji proti nerovnosti mezi pohlavími je podstatné, aby soudní orgány ve svých rozhodnutích neopakovaly sexistické stereotypy a nezlehčovaly genderově podmíněné násilí. V projednávaném případě Soud považuje genderové stereotypy, které přijal vyšetřovací senát odvolacího soudu ve svém rozsudku ze dne 12. listopadu 2020, za právně irelevantní a zasahující do důstojnosti stěžovatelky (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek J. L. proti Itálii, body 141-142).

230. Pokud jde o stížnost vycházející z čl. 14 ve spojení s čl. 3 a 8 Úmluvy, Soud se domnívá, že jeho předchozí zjištění týkající se sekundární viktimizace, které byla paní L. vystavena, jsou dostatečná k tomu, aby mohl rovněž dospět k závěru, že důvody rozsudku vyšetřovacího senátu jsou poznamenány diskriminací založenou na pohlaví (srov. v oblasti domácího násilí kvalifikovaného jako násilí na základě pohlaví, které samo o sobě představuje formu diskriminace žen, rozsudek ze dne 9. 6. 2009, Opuz proti Turecku, č. 33401/02, body 184-191 a 200; rozsudek ze dne 28. 6. 2016, Halime Kılıç proti Turecku, č. 63034/11, bod 113; rozsudek ze dne 8. 7. 2021, Tkhelidze proti Gruzii, č. 33056/17, bod 51; a rozsudek ze dne 23. 5. 2023, A. E. proti Bulharsku, č. 53891/20, bod 116).

231. Soud nakonec konstatuje, že Kasační soud se k této otázce nevyjádřil, a to navzdory tomu, že se před ním stěžovatelky dovolávaly čl. 3, 8 a 14 Úmluvy a Istanbulské úmluvy ...

232. Soud z výše uvedených úvah dovozuje, že s ohledem na právní rámec platný ke dni sporných skutků a způsob jeho použití v projednávaném případě selhání vnitrostátních orgánů, pokud jde jak o nedostatečnou pečlivost a rychlost řízení, tak o způsob posouzení skutečné povahy jejího souhlasu, nejenže zbavilo stěžovatelku náležité ochrany, ale také ji vystavilo sekundární viktimizaci, která rovněž představuje diskriminaci.

233. Z toho vyplývá, že námitka vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, kterou Soud posoudil společně s opodstatněností námitek stěžovatelky podle čl. 3, 8 a 14 Úmluvy ..., musí být zamítnuta. Soud totiž konstatuje, že v rámci probíhajících řízení nejsou soudy povolány k posouzení těchto právních kvalifikací jako znásilnění, o nichž nemohou rozhodovat, ale odlišnými trestnými činy sexuálního útoku.

γ) Stížnost č. 24989/22 (H. B. proti Francii)

234. Jelikož H. B. byla v době spáchání namítaných skutků nezletilá osoba mladší patnácti let, byl použitelný právní rámec, stejně jako v první stížnosti (viz výše, bod 216), vymezen ustanoveními poslední věty čl. 222-22-1 trestního zákoníku ...

235. Soud konstatuje, že při posuzování souhlasu stěžovatelky odvolací soud, jehož závěr nebyl zpochybněn Kasačním soudem ..., jednak zohlednil, že vzhledem k jejímu chování mohli obvinění oprávněně předpokládat, že s tím souhlasila, a jednak, že nic nenasvědčuje tomu, že by jednali za použití násilí, nátlaku, hrozby nebo překvapení. K tomuto závěru dospěli soudci odvolacího soudu na základě skutečnosti, že rozpoznávací schopnost H. B. nebyla v době sexualizovaných her ovlivněna alkoholem, neboť nikdy nezmínila ztrátu vědomí nebo zbavení vůle, ale pouze pocity výčitek. Rovněž vzali v úvahu, že dříve téhož dne měla první pohlavní styk s třetí osobou a že hrála „aktivní“ roli během hry „akce nebo pravda“, kterou navrhli tři muži. Konečně odvolací soud poukázal na odbourání zábran stěžovatelky pod vlivem alkoholu a na „domino efekt“ s její 17letou kamarádkou, která se téhož večera dopustila sexuálních aktů s jedním z obviněných (nezletilým).

236. Soud konstatuje, že odvolací soud tímto postupem neposoudil vliv silné intoxikace alkoholem na vědomí a chování stěžovatelky, ačkoli ta během celého trestního řízení prohlašovala, že by „to nikdy neudělala“, kdyby „nebyla pod vlivem alkoholu“, že neměla přesné vzpomínky na sled událostí, že již ve svých prvních výpovědích vyšetřovatelům v den události zmínila „souhlas daný ve změněném stavu vědomí“ a „zneužití“ tohoto souhlasu a že navíc vykazovala stopy násilí na těle ... Je pozoruhodné, že soudci odvolacího soudu vzali v úvahu opilost stěžovatelky pouze proto, aby kvalifikovali její odbourání zábran a vyloučili jakéhokoli oportunistického jednání ze strany obviněných osob. Soud dále poukazuje na to, že odvolací soud neprovedl žádné kontextuální posouzení zvláště zranitelné situace, v níž se stěžovatelka nacházela, která byla v době posuzovaných skutků velmi mladá dívka, která měla toho odpoledne svůj první pohlavní styk s třetí osobou a čelila naléhavým návrhům dvou zletilých osob ve věku 21 a téměř 30 let. Soudci odvolacího soudu rovněž nezohlednili chování těchto osob, které uprchly, aby se ukryly na parkovišti, když jejich vozidlo spatřil bratr stěžovatelky, a poté ponechaly dvě nezletilé dívky uprostřed noci na krajnici dálnice.

237. Soud však zdůrazňuje, že jak soud prvního stupně, tak generální advokátka u Kasačního soudu dospěli k odlišnému posouzení skutkového stavu a výkladu existujícího právního rámce. Soud prvního stupně se totiž prohlásil za věcně nepřislušný z důvodu trestní povahy skutků projednávané věci, kterou shledal poté, co kvalifikoval souhlas stěžovatelky za „nesvobodný, neboť byl dán v důsledku překvapení“ a zabýval se existencí „možného souhlasu vynuceného fyzickým násilím“ ... Ve stejném smyslu navrhla generální advokátka u Kasačního soudu ve svém stanovisku ..., aby kvalifikace znásilnění nebyla založena pouze na prostředcích, které pachatel použil, ale především na nedostatečně informovaném souhlasu oběti s pohlavním stykem. Dospěla k závěru, že rozsudek odvolacího soudu je třeba zrušit, protože soudci na nižším stupni dostatečně nevysvětlili, jak byl zachován souhlas stěžovatelky a její schopnost dát souhlas s pohlavním stykem navzdory její intoxikaci alkoholem. Soud připomíná, že tento návrh Kasační soud nenásledoval, když prohlásil kasační stížnost stěžovatelky za nepřipustnou, a to přesto, že její kasační stížností vyzývala, aby zohlednil existenci „zdánlivého“ souhlasu postrádajícího svobodnou vůli ...

238. Z výše uvedených úvah Soud dovozuje, že s ohledem na právní rámec platný v době sporných skutků a jeho uplatnění v projednávaném případě, přístup přijatý v této věci vnitrostátními soudy, které při posuzování skutečné povahy jejího souhlasu náležitým způsobem nezohlednily faktory zvláštní zranitelnosti stěžovatelky ani účinky okolních okolností nebyl způsobit jí zajistit náležitou ochranu.

6) Stížnost č. 39759/22 (M. L. proti Francii)

239. Vzhledem k tomu, že M. L. byla v době v době namítaných skutků nezletilá osoba starší patnácti let, byl použitelný právní rámec stanoven ustanoveními čl. 222-23 a 222-22-1 trestního zákoníku ... Podle těchto ustanovení lze psychický nátlak nebo překvapení dovodit z významného věkového rozdílu mezi zletilým pachatelem a nezletilou obětí. V projednávaném případě vnitrostátní soudy tuto

hypotézu vyloučily z důvodu malého věkového rozdílu mezi stěžovatelkou (16 let) a obviněnou osobou (čerstvě 18 let).

240. Soud připomíná, že v projednávaném případě odvolací soud poté, co konstatoval, že nebyly naplněny žádné znaky skutkové podstaty trestného činu znásilnění, potvrdil usnesení o zastavení trestního stíhání vydané v prvním stupni ... K tomu nejprve uvedl, že zranitelnost stěžovatelky nebyla dostatečně prokázána, aby bylo možné dovodit, že se jednalo o překvapení. Dále konstatoval, že stěžovatelka, která uvedla, že si zachovala plnou duševní pohotovost, nebyla nucena následovat A. H. do pokoje, kde došlo k namítaným skutkům, a že nebylo prokázáno, že nebyla schopna pochopit úmysly dotyčné osoby, protože „její panenství samo o sobě nebylo neslučitelné s dostatečnými znalostmi v sexuální oblasti ... , které jsou obvykle zjišťovány u dívek jejího věku“. Odvolací soud poté vyloučil jakýkoli nátlak nebo násilí vůči stěžovateli. Nejprve vyloučil jakoukoli formu násilí a fyzického nátlaku poté, co konstatoval, že ačkoli stěžovatelka popsala „brutální a bolestivé anální proniknutí“, při níž na ní chlapec ležel a držel ji na posteli, a upřesnila, že ji při orálním sexu tahal za hlavu, dotyčný popřel jakýkoli úmyslný nátlak. Soudci odvolacího soudu zadruhé vyloučili jakoukoli formu psychického nátlaku poté, co konstatovali, že ten nemůže vyplývat pouze ze subjektivního hodnocení oběti. Odvolací soud nakonec dospěl k závěru o neexistenci úmyslu spáchat znásilnění, když konstatoval, že A. H. zohlednil odmítnutí vaginálního styku ze strany stěžovatelky a nevyložil její postoj jako odmítnutí souhlasu s jakýmkoli pohlavním stykem (*ibidem*).

241. Soud nejprve poukazuje na to, že posouzení namítaných skutků odvolacím soudem bylo založeno především na výpovědích obviněného, aniž by byla přikládána stejná váha výpovědím stěžovatelky, nebo aby byly tyto výpovědi posouzeny kontextuálně. Zdůrazňuje, že byla projednána pouze konzistentnost výpovědi stěžovatelky, aniž by byla zohledněna konzistentnost výpovědí A. H., které mohly potvrzovat, že nerespektoval odmítnutí stěžovatelky k sexuálním aktům, které na ní byly prováděny. Odvolací soud tedy neprovedl žádnou podrobnou analýzu slov „ne, jsem panna“, která použila stěžovatelka k odmítnutí prvního pokusu o vaginální penetraci, ani výrazu „to mi dlužíš“, který údajně použil obviněný, aby dosáhl orálního sexu ... Vnitrostátní soudy rovněž řádně neposuzovaly okolnosti anální penetrace, jak je popsal A. H., který tvrdil, že „nevěděl, jak“ k tomu došlo, a že když se o ni třel navzdory jejímu prvnímu odmítnutí penetrace, jeho penis „vklouzl“ do jejího konečníku „nenásilně“ ..., zejména tím, že jeho výpovědi nebyly konfrontovány s výpověďmi M. L., která hovořila o násilí při prvním análním styku a o stavu strnutí, v němž se nacházela.

242. Zadruhé Soud konstatuje, že ačkoli konzumace alkoholu a jiných omamných látek byla oběma protagonisty prokázána a uznána obviněným jako faktor vysvětlující jejich chování, tato okolnost nebyla vnitrostátními soudci zohledněna jako prvek, který stěžovatelku, společně s její nezletilostí a panenstvím, stavěl do zvláště zranitelné situace. Takové posouzení vlivu okolních okolností nebyla provedena ani v rámci psychiatrického posudku stěžovatelky, který měl vést k náležitému pochopení psychických mechanismů působících v době sporných skutků a jejího pasivního chování během namítaných skutků.

243. Na základě všech těchto skutečností Soud po zjištění, že použité genderové stereotypy byly neúčinné a navíc nevhodné, dospěl k závěru, že soudci odvolacího soudu dovodili souhlas stěžovatelky především na základě jejího pasivního chování a absence fyzického odporu, aniž by náležitě zohlednili její zvláštní zranitelnost a psychický stav, v rozporu se současnými poznatky o chování obětí znásilnění, zejména pokud jsou v mladém věku (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek M. C. proti Bulharsku, body 164-166, a výše uvedený bod 202).

244. Soud poznamenává, že Kasační soud tyto nedostatky nenapravit, když kasační stížnost, která mu byla předložena, prohlásil za nepřijatelnou, v souladu s návrhem zpravodaje ... Soud rovněž uvádí, že v pozdějším rozhodnutí zaujal Kasační soud odlišný názor na stav strnutí nebo ochromení oběti znásilnění za účelem dovození subjektivní stránky jednání pachatele ...

245. Pokud jde o část námitky týkající se neefektivity soudního řízení, Soud odkazuje na to, jak již uvedl výše v souvislosti s první stěžovatelkou (viz výše bod 224), že je v této souvislosti třeba posoudit, zda vnitrostátní orgány přistoupily k posouzení skutků znásilnění, které stěžovatelka oznámila, s náležitou rychlostí v průběhu trestního řízení, které trvalo celkem osm let a osm měsíců, než skončilo rozhodnutím o zastavení trestního stíhání bez postoupení osoby, vůči níž směřovalo řízení, před soud rozhodující ve věci samé.

246. Soud v této souvislosti poznamenává, že jednoduché úkony nezbytné pro vyšetřování byly provedeny ve lhůtách, které se nejeví jako slučitelné se závažností oznámených skutků. Poukazuje tak na to, že A. H. byl poprvé vzat do policejní vazby dne 9. 12. 2014, tedy téměř rok a čtyři měsíce po prvním trestním oznámení stěžovatelky ze dne 13. 8. 2013. Je pravda, že mezi odložením trestního oznámení státním zastupitelstvím dne 6. 1. 2015 a podáním trestního oznámení s připojením návrhu na připuštění stěžovatelky jako poškozené účastnice řízení dne 3. 11. 2016 uplynul rok a téměř deset měsíců ... Soud však poznamenává, že poté uplynulo osm měsíců do zahájení řízení před vyšetřujícím soudcem, a poté téměř další rok, než byla vyslechnuta stěžovatelka, a téměř dva roky, než byl dne 26. 11. 2018 ustanoven soudní znalec z oboru psychiatrie, aby stěžovatelku vyšetřil. V každé fázi řízení pak uplynula lhůta přibližně jednoho roku (květen 2020, květen 2021 a duben 2022). Po celkovém posouzení a s ohledem na pečlivost, která se v tomto typu řízení vyžadují (viz výše bod 199), má Soud za to, že výše uvedené lhůty svědčí o nedostatečné pečlivosti při vedení dotčeného trestního řízení, přestože se nejednalo o zvláště složitý případ.

247. Soud z výše uvedených úvah uzavírá, že s ohledem na právní rámec platný v době sporných skutků a na způsob jeho použití v daném případě, selhání vnitrostátních orgánů spočívající jak v nedostatečné rychlosti řízení, tak ve způsobu posouzení skutečné povahy souhlasu stěžovatelky, nevedla k zajištění náležité ochrany stěžovatelky.

iii. Závěr

248. Soud závěrem konstatuje, že ve všech třech stížnostech vyšetřovací orgány a vnitrostátní soudy neposkytly náležitou ochranu stěžovatelkám, které oznámily případy znásilnění, když jim v době posuzovaných skutků bylo pouze 13, 14 a 16 let.

249. Soud je po konstatování nedostatečné rychlosti a pečlivosti při vedení trestního řízení ve dvou z těchto stížností, toho názoru, že ve všech třech stížnostech vnitrostátní soudy řádně neanalyzovaly vliv všech okolností, a při posuzování rozpoznávací schopnosti a souhlasu stěžovatelek dostatečně nezohlednily jejich zvláště zranitelnou situaci, ve které se nacházely, zejména s ohledem na to, že v době sporných skutků byly nezletilé.

250. Připomíná, že souhlas musí vyjadřovat svobodnou vůli mít určitý sexuální styk v okamžiku, kdy k němu dochází, a s přihlédnutím k jeho okolnostem (rozsudek ze dne 23. 1. 2025, H. W. proti Francii, č. 13805/21, bod 91), se Soud domnívá, že s ohledem na tehdy použitelný právní rámec a jeho uplatnění v konkrétních případech žalovaný stát nesplnil své pozitivní závazky, které mu ukládaly, s ohledem na požadavky vyplývající z jeho judikatury a ve světle mezinárodních standardů, účinně uplatňovat trestní systém způsobilý potrestat nekonsenzuální sexuální akty. V této souvislosti připomíná, že není povolán rozhodovat o trestní odpovědnosti pachatelů sporných skutků (viz výše uvedený rozsudek M. C. proti Bulharsku, bod 168) a že výše uvedené zjištění nelze proto vykládat jako stanovisko k vině osob obviněných v této věci.

251. Soud dospěl k závěru, že žalovaný stát nesplnil své pozitivní závazky vůči všem třem stěžovatelkám, a proto došlo k porušení čl. 3 a 8 Úmluvy ve všech třech případech.

252. Rovněž dospěl k závěru, že v případě stížnosti L. (č. 46949/21) (viz výše bod 230) došlo k

porušení čl. 14 ve spojení s výše uvedenými čl. 3 a 8.

...

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Rozhoduje* o spojení stížností;
2. *Rozhoduje* ve vztahu k stížnosti č. 46949/21 (L. proti Francii), že připojí druhou část námitky týkající se nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy podle čl. 3 a 8 samostatně a ve spojení s čl. 14 Úmluvy k posouzení opodstatněnosti těchto námitek a po jejím posouzení ji *zamítá*;
3. *Prohlašuje* stížnosti tří stěžovatelek ve vztahu k námitkám podle čl. 3 a 8 Úmluvy a ve vztahu k stížnosti č. 46949/21 (L. proti Francii) podle čl. 14 ve spojení s výše uvedenými čl. 3 a 8 za přijatelné;
4. *Rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 3 a 8 Úmluvy, a ve vztahu k stížnosti č. 46949/21 (L. proti Francii) i čl. 14 ve spojení s čl. 3 a 8 Úmluvy;
5. *Rozhoduje*, že ve vztahu ke stížnostem č. 24989/22 (H. B. proti Francii) a č. 39759/22 (M. L. proti Francii) došlo k porušení čl. 3 a 8 Úmluvy;
6. *Rozhoduje*, že není třeba zkoumat přijatelnost a opodstatněnost námitky č. 39759/22 (M. L. proti Francii) podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy (délka řízení);
7. *Rozhoduje*, že žalovaný stát má zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, následující částky:
 - (a) 25 000 EUR paní L., 15 000 EUR paní H. B. a 15.000 EUR paní M. L. ... jako náhradu nemajetkové újmy;
 - (b) 16 020 EUR paní L., 1 000 EUR paní H. B. a 1.000 EUR paní M. L. ... jako náhradu nákladů řízení;
 - (...)
8. *Zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.
(...)

(Zpracoval: Mgr. Ladislav Kováč, LL.M.)